

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHANDU

ABONAMENTE:
Pentru 1 An . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

Reabilitarea Maramurășului românesc — Episcopia Ortodoxă maramurășană —

E îndeobște știut, din istoria mai veche ca și din eventimente contimporane, că în Maramurășul românesc, cu o așa de străveche și pură viață românească și ortodoxă, aveam pe vremuri — după o veche mănăstire stavropighială, atârnată de patriarhia Constantinopolitană — o episcopie ortodoxă românească, după a cărei sucombare, în zilele noastre s'a pornit o stăruitoare acțiune pentru reînființarea episcopiei ortodoxe și, prin ea, pentru reîntregirea Neamului nostru acolo în vechirile sale drepturi sufletești.

Iar acum, avem marea mulțumire sufletească de a constata, că străduințele în chestiune au ajuns să fie încoronate de rezultatul dorit.

Iată, anume, ce cetim, în „Monitorul Oficial“, No. 167 din 25 VII. a. c.

„Se înființează, pe ziua de 1 Iulie, episcopia ortodoxă română a Maramureșului, ca sufragana a mitropoliei Bucovinei, care se va conduce după legile și normele în vigoare, aplicabile Bisericii ortodoxe române.

Reședința acestei episcopii este în orașul Sighet.

Această episcopie cuprinde următoarele protopopiate, cu parohiile ce le compun în prezent și anume:

- a) Protopopiatul Sighet;
- b) Protopopiatul Baia-Mare, ambele acestea prin deslăpire de la episcopia Vadului, Feleacului și Clujului;
- c) Protopopiatul Satu-Mare, prin deslăpire dela episcopia Oradei.

Clerul parohiilor din episcopia Maramureșului rămâne retribuit de Stat ca și până în prezent.

Mitropolia Bucovinei la asupra sa toate celelalte cheltueli necesare înființării și funcționării noii episcopii a Maramureșului până la 1 Aprilie 1938, când urmează a fi prevăzute în bugetul Statului.

Episcopiile Oradei și a Vadului, Feleacului și Clujului sunt obligate a preda episcopiei Maramureșului toată averea mobilă și imobilă, dată lor anterior prin legi sau deciziuni ministeriale și administrată provizoriu de ele“.

Deci, cu începere dela 1 Iulie a. c. episcopia, reînviată, a Maramurășului românesc, are ființă de drept și rămâne numai atâta: să se facă cele de îndeplinit pentru organizarea sau, mai bine zis, inactivarea ei.

Cu cât spunem până aci, ne-am fi făcut datoria strictă de cronicari înregistrători ai evenimentelor din viața noastră bisericească. Dar momentul istoric de actualitate, ca și importanța reală de viitor ce se desprinde din această fundațiune națională - ortodoxă, trec, departe, dincolo de cadrele unei simple cronici. Ele privesc, d'adreeptul, interese covârșitoare, nu numai religioase, ci și de Stat național românesc, după funestele experiențe ce au durat — și, durere, mai durează încă, dar cu prospect de remediere în viitor — în viața Românismlui Maramurășan.

Căci, în definitiv, noi fiii Bisericii ortodoxe române, cari nu suntem robi nici unui legământ sufletesc străin, privim problema acestei episcopii, — și o vrem realizată — nu numai pentru înlăturarea unei jigniri „confesi-

onale" a Ortodoxiei românești, ci, întâi de toate, ca un mijloc de *restaurarea națională românească a Maramurșului* nostru, care, alături de o invazie iudaică, cutropitoare sub raport economic, a îndurat maltratajul ierarhic, anticultural și antinațional, al bisericii greco-catolice, de două feluri: una, „ruteană”, dată în putrefacția maghiarizării, și alta, „românească”, dar și ea, fără sensibilități naționale în trecut.

Noi nu scriem acestea șire, cu ură la adresa nimănui, ci numai cu durerea de cauză a cercetătorului lucrurilor de demult ca și a celor actuale, la fel de dureroase și acestea. Și scriem, bine știind că, *în Maramurș, tocmai de pe urma suprimării* — am putea spune: totale până ca ieri — *a vechii Ortodoxii românești, au putut prinde acolo teren toate curentele distructive pentru Românismul deslăsat sufletește de către restul Neamului*. Numai așa s'a putut ajunge la funestul rezultat, că pecinginea maghiarizării Rutenilor uniești a început, pe vremuri, să coboare în jos, și printre Românii uniești dela Nord, captând elemente pentru liturghia orientală maghiară¹⁾ și mai apoi și pentru episcopia gr. catolică maghiară de Hajdu-Dorogh.

Numai așa s'a putut și caracteristicul fapt, ce l-am afirmat și în Senatul României, că o biserică gr. catolică din Maramurș (la Ocna-Slatina) e închinată hramului „Sfântul Ștefan” primul rege al Ungurilor²⁾ Iar acum, după

¹⁾ Iată cine cerea limbă liturgică maghiară, la încheierea veacului trecut, pe teritoriul nordic al Românismului, aparținător bisericii uniete; și anume purtători de nume românești — români maghiarizați de unăție: *Oláh, Român, Czap (Tap) Czapuly, Urszuly, Triful, Márkuj, Paskuj, Paskuly, Pup, Danku, Mohán, Moldován, Marozsán, Nyegre, Barnucz, Opris, Bogdán, Gurbán, Major, Buttyán, Kuntján, Groza, Togyer, Urgyán, Turgyán, Kujbus, Mitru, Mínya, Opre, Serban, Traiszta, Nyikora, Bercsa, Kimpán, Drotár, Krizsán, Ancsán* — tot atâtea nume caracteristice românești. Intre el se remarcă, mai ales acelea subliniate, cari denotă originea etnică românească (Oláh, Român) sau terminate cu articolul *-ul* (prefăcut în *-ly* sau *-j*), toate aceste dureroase dovezi de maghiarizarea Românilor nordici: în *Emlékkönyv a gör. szertartásu kath. Magyarok Római zarándoklatáról, Budapest 1901*. (Darea de seama despre pelerinajul Maghiarilor g. catolici la Roma, făcută în 1900).

²⁾ Mon. Oficial: Desb. Senatului, din 28 Martie 1928, pag. 1067. — P. Sf. Episcop de atunci al Gherlei, Dr. Iuliu Hossu, a promis, că va schimba hramul bisericii cu altul. Am dori să o știm: dacă s'a făcut, sau nu, înlocuirea sfântului unguresc!

potigneala națională a Românilor maramurșeni în lege străină, a sosit ceasul reculegerii naționale și sufletești deopotrivă, care trebuia ajutată și promovată, încă de mai înainte vreme.

Opera aceasta, de dublă salvare, politică-națională și sufletească în aceeași vreme, are la temelie sa clarele vederi și dreptele măsuri ale Stăpânirii românești. Dar ea, pentru a fi deplin realizată, va cere toate jertfele necesare, sub raport material și moral.

Metropolia Bucovinei, de sub conducerea Înalt Prea Sfințitului mitropolit Visarion dela Cernăuși, căruia-i va reveni noua eparhie cu titlu de sufragană, și-a întins deja, nu numai brațele de mamă ocrotitoare, ci a luat asupra sa și angajamente materiale, cari o onorează. Infiriparea acestei jurisdicții eclesiastice, ce pornește, în parte, dela strănepoși ai vechilor descălecători maramurșeni refugiați în Moldova de urgență Catolicismului unguresc prigonitor, ni se pare a fi nu numai o semnificație, ci și o răzbunare a Istoriei, care, după încetarea unui vis urit al trecutului, ne restabilește Neamul, în Maramurș, acum, și *în drepturile sale sufletești*, cari au stat totdeauna la temelie vieți românești.

Iată de ce ne bucurăm așa de mult de reînvierea episcopiei ortodoxe maramurșene!

Dar, totuși, o mică și trecătoare durere, nu ni o putem suprima. Știute bine și de demult toate aceste lucruri, de ce nu s'a înființat *mai din vreme* această eparhie? și, mai ales, de ce *numai după* creierea, tot în Maramurș, a unei episcopii uniete, absolut inutilă și inoperantă sub raport național românesc, *smulsă Stăpânirii românești prin tangenta unui concordat cu Vaticanul?*

Dar, fie și așa!

Satisfacția și reparația aceasta, și dacă ne vin cu oarecare întârziere, și numai prin tangență, sunt binevenite.

Pentru că episcopia ortodoxă română din chestiune însemnează, *întâi de toate, reabilitarea Maramurșului românesc*.

„Specificul românesc unit“ (?) — Sfărâmători ai unității românești —

În articolul precedent am fixat nota inițială a „specificului“ unit, pretins românesc, și l-am dovedit a fi numai o vinovată digresiune sau abatere dela linia organică de viață românească. I-am putea spune și pe numele de „curbă“, intervenită în dezvoltarea specifică a vleiții românești.

Astăzi, vom merge cu un pas mai departe, spre a fixa înfățișarea și *prima fază a legământului sufletesc încheiat cu Străinismul, sub numirea de „unire“*. Ne vom provoca mai întâi la judecata Domnului profesor N. Iorga, nu numai pentru că ni este istoricul cel mai de forță, ci și pentru calitatea sa de bărbat politic, în legătură cu o recentă declarație a Domniei-Sale, făcută la Senat: de a-și aroga meritul covârșitor, dacă nu aproape exclusiv, cu privire la ridicarea bisericii uniete, prin Constituția Tării, la treapta de a doua biserică „națională“ românească.

Iată, ce scria odinioară d-l N. Iorga despre începuturile unirei ardelenе: Numărul protopopilor, cari semnau unirea sub Metropolitul Teofil (1697) erau numai doisprezece, dintre cari doi din orașe săsești, de unde îi trimiteau „jupânii“ sași, din ordin; alți opt, toți din părțile Cojocnei, Solnocului, Dobâcel, din acea regiune asupra căreia se întinsese propaganda latină, pornită dela Muncaci, Dobrișin, Sătmăr și Oradea. *„Toți sunt din regiunea de iobăgie, în care era de ajuns să se câștige domnul de pământ“*¹⁾.

Deci unația izvorea, nu dintr'o necesitate a sufletului românesc, ci din o propagandă străină, a bisericii romano-catolice ungare: în folos străin și spre stricarea Românilor, cecece e un **vițiu congenital al unației**.

Iar în alt loc cetim, tot dela d. N. Iorga: *„Teofil fusese începătorul; și hotărârea soborului său e cel dintâiu semn al sfășierii unității românești în formă bisericească, singura cu putință, prin care se statornicea ca urmare firească, unitatea culturii strănse încă în jurul bisericii naționale.“*²⁾

Unirea, așadar, ni se prezintă, în adevăratul ei rost, ca un *factor distructiv, prin care se aruncau în vânt temelile celui mai esențial așezământ național*: Biserica ortodoxă română, sub al cărei scut ni se infiripase deja unitatea sufletească și culturală peatra de temelie a reinchegării unității politice, ce avea să vie.

Și dacă unația a distrus temeliile ce se afirmaseră, să vedem *ce pune ea în loc*: Prin uneltiri străine, prin „fraudă, trădare și violență“³⁾, dovedite de o potrivă, — în trei-patru ani s'a ajuns la oarecare consolidare a unației. Cum? Mai întâiu, prin „sufletul josnic al unui om fără demnitate și fără rușine“ și „arhieru uitător de toate datorile și jurămintele sale“⁴⁾. Era fostul Mitropolit, sfințit la București, Atanasie Anghel, care a primit și o nouă hirotonie de episcop dela papistași și făgăduise a hirotoni din nou pe toți preoții săi. De numele lui este legată cea mai rușinoasă și brutală unire ce se încheiase în Austria⁵⁾. Și acest nenorocit transfug, spărgător de lege, puse, la 1701, vârf îndesat trădării sale prin două fapte: Odată, în April, când, aflându-se în Viena, se lepădă nu numai de Ortodoxie, ci și de orice legături și corespondență cu Voevozii și cu frații de peste Carpați, făcându-se vinovat — după aspra și dreapta judecată a d-lui N. Iorga — de „cel mai înjositor act public, săvârșit până atunci de un vlădică românesc“⁶⁾. Și, în al doilea rând, la 25 Iunie din acelaș an, când, cu alaiu politic și siluită turmă de „berbeci negri“ după sine, își serba instalația „pe ruina unei vechi organizații bisericești și pe rămășițele stăsiate ale trupului Bisericii românești unice, întinse fără intrerupere până la hotarele neamului“⁷⁾.

Dar tragicul omenesc și pedeapsa lui Dumnezeu d'abea de acum încep pentru dezertori.

Insuși Atanasie, mitropolitul degradat printr'o nouă hirotonie, papistășească, întru episcop, ajunse să fie îngropat fără cuvânt românesc de iertăciune, ci numai cu panegiric latinesc și unguresc⁸⁾: semnătură mult grăitoare și de trist augur cu privire la orientarea sufletească și politică a unației ardelenе, care cum ni se spune, nici nu era decât o creațiune a Împăratului Leopold I.⁹⁾

Pusă sub epitropia polițială a „teologului“ iezuit, biserica unietă era *sclava și unealtă străinilor*, impotmolită în mincinoase făgăduințe împărătești de bunătați, pentru cler, și de privilegii politice, cari nu se mai acordau. Mai

³⁾ Caracterisare făcută de unitul A. Papiu Ilarian: *Viața și operele lui G. Șincai*, pag. 34.

⁴⁾ O. c. vol. II pag. 28.

⁵⁾ Loc citat.

⁶⁾ Op. cit. 28-29. — Tatatunci primi în coasta sa pe „teologul“ iesuit și pe cardinalul Kollorich de mitropolitul,

⁷⁾ Op. cit. 29.

⁸⁾ După iesuitul N. Nilles: *Symbolae*, pag. 390.

⁹⁾ N. Iorga: Op. cit. I. 295.

¹⁾ N. Iorga: *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*, vol. I. pag. 325-6.

²⁾ N. Iorga: *Istoria Bis. Rom.* (edit. I.) vol I. pag. 241.

ales sub cel de al doilea episcop — un nobil român, crescut de străini ca preot „latin” și maghiarizat, Ioan Pataki, — nici nu putea să facă altceva, decât voile celor ce o țineau în cleștele lor. Și-i fu dat lui Inochentie Klein-Micu, cel de al treilea episcop, se încerce, — fără să poată — a-și scoate biserica din cleștele străine și să o redea vieții românești, din care fusese smulsă.

Vlădica Inochentie — un robust suflet de țăran, cinstit în conștiința sa de român, dară robit și el legământului străin — când se așează la Blaj, în 1737, primea o grea problemă de deslegat. *Ceice jubilează bicentenarul dela fixarea reședinței episcopoești la Blaj*, n'ar trebui să uite de ceea ce constatase sinodul dela Blaj din 1742, că adevărat biserica unietă purta pe trupul ei o rană de moarte sub raport național. Iată ce afirma sinodul: „...mare scădere și pagubă sânte clerul și neamul nostru rumânesc unit din Ardeal din trecerea rumânilor la rituşului (ritul) lătinesc...¹⁰⁾”.

Unația deschisese, largi, porțile maghiarizării Românilor din Ardeal. Atunci au fost puse propriu zis temelile episcopiei greco-catolice maghiare de Hăjdu-Dorogh, căci încă de atunci începuse maghiarizarea Românilor unieți dela periferia nord-vestică, ca și a Românilor unieți din Săcuime, lăsați decenii de-a rândul în păstorirea preoților „latini”, după un tipic uniet de totdeauna, practicat și în zilele noastre¹¹⁾.

Episcopul Inochentie avea din plin simțul primejdiei naționale ce-l amenința biserica. De aceea a stărut cu îndrăzneală mare, dar fără nici un rezultat real, pentru obținerea drepturilor politice, făgăduite ca preț ai unirei. Luptele sale în dieta dela Cluj, de unde era să fie dat afară pe fereastră, sunt în deobște cunoscut. *Dar nici Dumnezeu și nici geniul bun al neamului românesc nu voră să obțină el drepturi politice, pe cari — a mărturisit o el însuși — le reclama numai pentru uniții săi¹²⁾.* Dacă ar fi reușit cu aceasta strategemă, a drepturilor politice pentru unieți numai, *desbinării religioase existente i s'ar fi adăugat o nouă desbinare, o prăpastie politică, prin ce rana vieții românești s'ar fi adâncit și înveninat și mai mult.*

Vlădica Inochentie era în grea cumpănă sufletească: nici libertate bisericească și nici drepturi politice pentru ai săi! După 1744, în-

trun moment de luciditate a sufletului său românesc, era gata să răstoarne carul unației, trecând cu ai săi, ca alții mai înainte și după aceea, în Țara Românească¹³⁾. Dar avu inspirația rea, de a cerca ocrotire și dreptate, la Viena și în cele din urmă la Roma, de unde nu s'a mai întors.

În „Promemoria” sa (1746), scrisă din surghiunul său de 24 ani, la Roma unde a și murit (1768), episcopul Inochentie — care *plătea polița trădării din partea înaintașilor săi și a propriei sale greșeli, de a căuta mântuire la străini și nu în forțele sufletești ale neamului său* — are această dureroasă constatare de ordin bisericesc și național: „*Uniții văd, că li-a mers mai bine până au fost schismatici, decât le merge acum, căci atunci atlau totdeauna scut atât la principii români, cât și în Moscovia, și cu sprijinul acestora tot mai erau băgați în seamă atât la Curtea regească, cât și în principat, ori pe altă cale eram ajutați...¹⁴⁾.*”

După înlăturarea episcopului Inochentie, tragedia vieții românești ardelene, ca și aceea a bisericii uniete, își urmează desfășurarea pe mai departe: Stăruințele naționale românești — fie și numai în cadrul îngust confesional uniet — sunt înlocuite cu *ațăfări și prigoniri catolicizante în spirit medieval. Blaiul devine centru și factor de inchiziție* — ajutat de Viena și și de administrația ardeleană¹⁵⁾, ca și de armata imperială — și organ de prigonire a *Ortodoxiei românești* cu cele mai violente mijloace, cum o cereau aceasta interesele strănte confesionale ale Blajului și cele ale Vienei și Maghiarilor, trăgători de sforile catolicizării forțate a Românilor. Așa numai se putu întâmpla că, între altele, toți unieții cu mai multă iubire de neam decât pentru unație, au fost prigonii de episcopul Ioan Babb, cum au fost Samuil Klein, Gheorge Șincai, Petru Maior, și alții, dintre cari cel de al doilea — Șincai — și a ajuns palmuit, în însași curtea și în prezența episcopului de unul din argații acestuia¹⁶⁾. *Iar însuși episcopul ajunse să fie prohodit* — de Ioan Leményi, cel ce avea să-i urmeze în scaun, pentru a-l părăsi printr'un proces scandalos — *cu predică unzurească¹⁷⁾, în însași catedrala din Blaj!*

¹⁰⁾ I. Lupaș: Epocile în Istoria Românilor, pag. 20.

¹¹⁾ Dr. A. Bunea: Ep. Ioan Inoc. Klein, pag. 119.

¹²⁾ Aceeași operă, de catolicizare forțată prin administrația politică, a săvârșit și episcopul Samuil Vulcan, în Crișana și Banat, în vacul XIX!

¹³⁾ Prof. Traian Popa: Un capitol sbuciumat din viața lui Gh. Șincai după (după documente nouă). Tg.-Murăș. 1924 pag. 6—17.

¹⁴⁾ N. Iorga: O. c. 289.

¹⁰⁾ I. M. Moldovan: Acte sinodale, vol. I. 150-1.

¹¹⁾ Așa a făcut și episcopul Tr. V. Frențu, când era la Lugoj, că pe unieții români din Beba-veche, trecută temporar la Ungaria, i-a încredințat plebanului ungar r.-catolic, Actul îl avem în copie.

¹²⁾ Dr. A. Bunea: Ep. Inochentie Micu-Clain, pag. 82.

...In aceasta serie așa de bogată în poigneli organice, sufletești și naționale, *înzadar vom căuta, căci nu vom găsi nici măcar rudimente de ceea ce ar fi să însemneze un „specific românesc“ al unteților nostri.*

Tocmai de aceea, se știe bine cu totul altceva: Pe la jumătatea veacului trecut, mica episcopie ardeleană era aproape de ceasul absorbirei ei în biserica romano-catolică ungară¹⁸⁾, și că numai prin neașteptatul fenomen al numirei lui Șaguna se datorește reînvierea spiritului românesc în amândouă bisericile și definitiva lor organizare¹⁹⁾.

Unde vă este, deci „specificul românesc“ de pură marcă „unită“ și care să nu se derive din moștenirea Bisericii ortodoxe române, de care v'ați desbinat și'n al cărei sin tocmai voi ați împlântat, mai adânc și mai dureros decât oricari alții, pumnalul îmbiat de străini?

Voi nu aveți un specific, decât numai sub raport confesional, căci pe ce-l românesc — cât ați moștenit și mai păstrat o vreme ca biserică, până la sinodul dela Blaj din 1868 — vi l'au mâncat „viermii ucigători“, cari, după cuvântul unui fruntaș al vostru, de mult rodeau firul vieții bisericii unite²⁰⁾, până ce au aruncat-o, cu desăvârșire, în brațele ultramontanismului Roman, prin cele două sinoade de contrabandă (1872 și 1882) ale mitropolitului Ioan Vancea.

Unde vă este, deci, trimbițatul specific „românesc“?

Și care vă este legitimația, pozitivă și concretă, a existenței unației voastre?

Adevărata religie revelată

Pr. Căp. Dr. T. Potcaș
I.

Frate creștine! Știu foarte bine și sunt ferm convins că tu nu ești de-o părere cu acel anumit domn, care cu ocazia disputei asupra întrebării: *Care este adevărata religie?*, dupăce din cei prezenți fiecare afirmă de reală declarația sa, (în fine domnul respectiv) a negat existența lui Dumnezeu. Ei, poftim de mai conversează despre religie cu atari oameni! Eu, frate creștine, repet că pe tine nu te pun în ordinea de bătaie a cutărilor oameni, deoarece te cunosc cu mult mai credincios decât ca să te pot considera capabil de a aproba aiurelile sfângace ale unor alienați și miopi sufletește. Cu toate acestea, pentru motivul clarificării mai bune, să înaintăm treptat pe urmele Sfinței Scripturi, ca să răspundem astfel până la deplina convingere întrebării: *Care este adevărata religie?*

Există Dumnezeu! Există religie! La asta ne-a învățat pe noi conștiința așa de sigur, viu și limpede,

încât credem necondițional. Dumnezeu a revărsat în sufletul nostru anumite semne ale Dumnezeirii Sale, cari semne ni-L fac cunoscut. Aceste semne ale cunoștinței lui Dumnezeu, omul poate să le întunece, dar nu poate să le șteargă, să le nimicească. Oricât ar persista omul în cerbicia sa grosolană, ca să gonească din rațiunea sa pe Dumnezeu și religia, totuși acest semn ceresc va strălucirea totdeauna peste încercarea lui, iar peste noul negru al păcatului va străluci această inscripție de foc: *Există Dumnezeu! Există religie!* Totul ce ființează în noi vestește, că există o Realitate mai superioară decât omul și că Ea merită venerația, adorația omului, care e obligat să l se predee, în credință și în dragoste. *Cumințenia* ne învață la aceea, că noi nu ființăm dela noi și prin noi înșine; ci există un Dumnezeu, Creatorul nostru. *De unde sunt eu? Pentru ce sunt eu?* Aceste două întrebări la fiecare om sunt așa de logice și firești, încât acelea nu le poate evita nici pe lângă toată necredința sa. Nu-i așa, chiar aceste întrebări sunt cele mai evidente argumente ale faptului cert, că omul în sine însuși nu e perfect, ci el atârână de o Realitate supremă, Care lui i-a dăruit existență și i-a destinat menirea!

Cine întreabă, caută ceva, ce în sine nu descopere și înseamnă că el nu se poate îndestula pe sine însuși, ci are nevoie de un altul, ca să poată mărturis: *Eu m'am liniștit!* Astfel omul întreg este o întrebare după o Realitate principală căutată de el. Și rațiunea sa nu poate fi stămpărată, până când în sufletul său nu răsună acest mare răspuns: *Există Dumnezeu! Există religie!* Numai prin acest răspuns încetează omul de-a mai fi basm, enigmă sie însuși; misterul existenței sale e desvelit înaintea lui și acum poate să precizeze cu satisfacție cordială: *Eu știu de unde m'am ființat și știu unde voi merge. Domnul m'a făcut din nimica și eu mă deoblig să servesc Lui, fiindcă El este Dumnezeul meu!*

Să ascultăm conștiința noastră, Apoi și aceea ne va spune concret: *Există Dumnezeu!* Căci în sufletul nostru găsim răsădită o lege eternă, care ne ordonă autoritar: *Fă-o aceasta pentru că e virtute. Să n'o faci aceea pentru că e păcat.* De unde provine legea aceasta? De unde sună porunca aceasta? Desigur nu dela noi, căci noi toarte frecvent am dori, poate, contrariul aceleia ce ne dică conștiința. Acea derivă dela o Putere supremă, a Cărei existență noi n'o putem nega, fiindcă o simțim și involuntar.

O mahnire odioasă și firească străbate pe fiecare delicvent, căci o lege pururea în vigoare îi recomandă preliminar: *aceea să n'o faci!* — Chiar de asta criminalii persistă mult să justifice și să diminueze gravitatea faptelor lor, doar simte fiecare *ce scârboasă este toată nedreptatea și ce urit tot păcatul.* Iar dacă cineva comite răul și pe lângă orice monstrare intimă a conștiinței sale, aude momentan reproșul ei: *Ce-ai făcut?* Și iată, frica și spaima conștiinței rele verifică lucid, că: *Dumnezeu e prezent pretutindeni, vede totul și va judeca totul.*

În fine, și inima noastră ne comunică: *Există Dumnezeu! Există religie!* Inima vrea să fie fericită. Însă, toate comorile lumii împreună nu pot să dea liniște, pace și fericire sufletească, oricâte promisiuni ar oferi omului. Cu cât aleargă cineva mai mult după vanitățile, voluptățile și bunurile pământești, cu atât mai repede va să ajungă la trista păjanie, la care ajunsese Solomon: „O, *deșertăciunea deșertăciunilor!*

¹⁸⁾ N. Jorga: o. c. cit. pag. 289.

¹⁹⁾ O. c. vol. II. 291.

²⁰⁾ I, M, Moldovan, o, c, 191,

Totul este deșertăciune“. (Eclesiastul I. 2). Neliniștit e sufletul nostru până când nu se va odihni întru Domnul Dumnezeu. Deci, când fiecare caută liniște, pace și fericire, dar aceea n'o poate găsi în afară de Dumnezeu, atunci propriuzis nu este om care nu L-ar căuta pe Dumnezeu și n'ar cinsti religia, deși el nu e în clar cu asta, Cel orb caută lumină, și dorește s'o cunoască măcar că lumină el niciodată n'a văzut Cel însetoșat dorește să-și stâmpere setea, chiar dacă nu cunoaște băutura cu care să-și stâmpere setea. Astfel însetează sufletul după Dumnezeul său. Deaceea David zice: „*Precum cerboacica dorește apa izvoarelor, tot așa sufletul meu Te dorește pe Tine, Dumnezeule!*“ (Psalmul XLII. 2). Foarte bine se exprimă un scriitor bisericesc: „*Cunoștința lui Dumnezeu este prea firească sufletului nostru.*“ (Tertulian; Apologetica XVII.). Numai nebulul socotește în gândul său: „*Nu este Dumnezeu.*“ (Psalmul XIV. 1).

Iar după cum religia se vestește însăș pe sine în noi, exact așa putem s'o citim aceea în afară de noi în Sfânta Scriptură: *Cerurile vestesc slava lui Dumnezeu și firmamentul destăinuște lucrul mâinilor Sale.*“ (Psalmul XIX. 2); căci în milioane de litere de foc lucește numele lui Dumnezeu pe țaria înstelată! Un distins erudit modern face următoarea mărturisire solemnă: „*In mine cuminența și deasupra mea cerul mă conving pe mine despre aceea, că este Dumnezeu!*“ Ateistul, necredinciosul să părăsească deci peștera obscură a dubiilor sale și să privească minunile naturii grandioase! Apoi să ne spună nouă: Cine le-a făcut toate acestea?... *Frunzulița copacului tremură numele lui Dumnezeu! Nourul detună cu energie electro-magnetică acelaș nume!* Spune nouă necredinciosul: *Intreg neamul omenesc, cu toată arta și știința sa, creat-a măcar un fir de iarbă? Ori iarăș: Toți suveranii acestui pământ, ar putea să aducă la ființă din nimicnicie și numai o muscă, prin ordinul lor autoritar?* Solomon în durată de șapte ani avuse nevoie de 40 000 lucrători numai pentru clădirea unui templu. Și această capodoperă a celui mai puternic împărat în acel timp, ce este, dacă o vom compara cu universalul? E mai puțin decât un bobicele de pulbere! Acum dar dacă cineva ar afirma că această operă de minune, lumea, s'a făcut însăș pe sine, ori că s'a iscat din întâmplare: acela ar afirma cu mult mai mare nebunie, decât când cineva ar crede că templul lui Solomon, în toată grandioarea lui, s'a făcut dela sine, răsărind din pământ.

Mare Dumnezeule! Cum e posibil, ca pe Tine să nu Te cunoască unii oameni?... Ar fi suficient eventual să mediteze asupra versurilor lui Iov: „*Intreabă dobitoacele, și te vor învăța, păsările cerului și îți vor spune; vorbește pământului, și te va învăța, și peștii mării îți vor povesti. Cine nu vede în toate acestea dovada, că mâna Domnului a făcut asemenea lucruri?*“ (Iov XII. 7—9), Sfântul Ambroziu zice: „*Lumea este o carte mare, ce grăește către noi despre Dumnezeu cu mult mai lămurit, de cum ar putea s'o facă aceea toți învățații.* — *Pentru asta să citim numai ades în această carte și pe scara vizibilă a fapturilor desigur vom ajunge la Făcătorul invizibil.*“

Există Dumnezeu! Există religie! La asta ne învășă deci pe noi: eul nostru propriu; asta ni-o vestește nouă tot universalul Creașunii; asta e mărturia de convingere a tuturor neamurilor. Deaceea sfântul apostol Pavel afirmă: „*Iar mânia lui Dumnezeu se desco-*

pere din cer peste toată păgânătatea și peste toată nelegiuirea oamenilor, cari țin adevărul în robia nedreptății. Fiindcă ceea ce se poate ști despre Dumnezeu vădit este în inimile lor și Dumnezeu este Cel ce le-a vădit-o. Intr'adevăr, însușirele Lui nevăzute, puterea Lui veșnică și a Lui Dumnezeire se văd prin cugetare dela în ceputul lumii, înfăpturile Lui, ca ei să fie fără cuvânt de apărare.“ (Romani I. 18—20). „*Când păgânii cei ce nu a u lege din fire fac ce poruncește legea, așa, lipsiți de lege, ei singuri își sunt lege.*“ (Romani II. 14). Adică fără scuză rămân păgânii în ce privește mântuirea, pentru că nevăzutul Dumnezeu se poate cunoaște din lumea văzută și pentru că Dumnezeu vestește legea Sa eternă în conștiința fiecărui om

„Ortodoxia românească“ și „Pravoslavia rusească“

Titlul nu e dela noi, ci de împrumut, după cum se va vedea mai jos.

Avem prilej de o discuție contradictorie — așezată pe temeuri, nu pe invective — din care, credem, putem spori orientarea cititorilor noștri. Și de aceea, dăm curs celor ce urmează Bine înțeles, cu explicațiile dela urmă, prin cari vom închide discuția, pentru coloanele noastre.

I. In jurul unui articol

De canonic I. Georgescu

Părintele *Ardrei Cuznețov*, sub titlul „Părintele canonic I. Georgescu și ortodoxia“ publică în Nr. 15 dela 14. 4. 37 al revistei „Biserica și Școala“ un articol interesant și în multe privințe instructiv, pentru care nu pot să-i fiu decât mulțumitor. Mai ales pentru multele și folositoarele indicații bibliografice ce-mi dă.

Articolul cuprinde, însă, după convingerea mea, și unele inexactități, care nu pot fi lăsate fără de răspuns.

Astfel e inexact, mai întâi, felul cum se reproduce sensul articolului meu „Din experiența rusească“, publicat în ziarul *Curentul*, București. Eu n'am spus că unica pricină a intronării bolșevismului a fost pravoslavia, ci că, între alte multe, este și ea una. Ceea ce evident, e cu totul alceva. În prima ipoteză, toată răspunderea pentru actuala stare de lucruri din Rusia îi revine ei; în a doua, această răspundere se împarte între mai mulți factori. Și eu așa prezentăm chestiunea. La sfârșitul articolului său, însuși p. A. Cuznețov pare a înțelege acest punct de vedere. El scrie: „Se poate că, din punctul nostru de vedere omenesc, e vinal clerul ortodox din Rusia și cel catolic din Spania...“ Dacă e așa — și așa este — atunci ce rost mai are toată întâmpinarea Cucerniciei Sale?

Dar mai e ceva.

Făcând apologia țarismului, Sfinția Sa afirmă: „Cunoșc suficient istoria poporului ru; și istoria bisericii ortodoxe ruse; dar nu cunosc nici un caz, când autoritatea sau despotismul țarului ar fi pășit peste (românește; ar fi călcat) dogmele și canoanele bisericii ortodoxe“. Pentru lămurirea celor mai puțin inițiați în aceste două ramuri ale istoriei, amintim următoarele fapte:

Când Ivan cel Groaznic, împotriva canoanelor Bisericii Răsăritului, încheie a patra căsătorie cu Ana Koltovsca, Sinodul din Kremlin îi dă deslegare, cu ciudata motivare că aceasta abatere dela canoane e incuviințată numai țarului, nu și altor muritori. Scriitorul Popov observează că acest servilism e nemaipomenit în analele istoriei (Vezi Bog. Vestnik, 1905, t. III p. 789—790 la A. Palmieri, la Chiesa Russa, p. 298 nota 2).

Cunoscând slăbiciunea sinodalilor ruși de a justifica orice capriciu al țarilor, prințul Andrei Kurbsky i-a poreclit „indulgenții” (potakovniki).

Nu mai vorbim de luptele patriarhului Nikon împotriva principelui Alexe Michailovici, pentru neatârarea bisericii. Nikon e caterisit în 1667 și patriarhii Răsăritului aprobă această caterisire, zicând că „țarul e unicul și absolutul suveran în toate chestiunile privitoare la împărăția sa...”

Și mai grav, pentru provocarea nihilismului religios — precursorul bolșevismului — este ucazul din 17 Maiu 1722 al țarului Petru cel Mare. În temeiul acestui ucaz, preoții ruși sunt datori să violeze taina sfintei spovedanii și să descopere comploturile și gândurile rele (zloe umychlenie) ce s'ar pune la cale împotriva lui (Vezi Pavlov, Kurs Tzerkovnogo Prava p. 509—510, tot la Palmieri op. cit. p. 302).

De asemenea e cunoscut faptul că țarul Pavel I se numea cap al bisericii și fără să fie hirotonit preot sau episcop, voia să slujească sfânta și dumnezeiasca liturghie.

Clerul catolic din Spania va fi și el vinovat de anumite stări de lucruri din această țară nenorocită, dar istoria lui nu înregistrează fapte ca cele de mai sus.

Să continuăm? De ce? Nu zgândărind mereu rănilile trecutului, ci având cât mai multe și mai dese întâlniri frățești, în spirit de adevăr și de dragoste, vom putea înfăptui, prin silințe comune, idealul Mântuitorului de a fi „o turmă și un păstor” (Ioan X, 16).

II. Răspuns: Părintelui canonic I. Georgescu și Ortodoxia.

de Pr. Andrei Cuznețov

În răspunsul său cu titlul „În jurul unui articol”, dat la întâmpinarea mea, p. canonic afirmă, că am căzut și în unele inexactități.

Înainte de toate, îmi atribue, că aș fi reproduș inexact senzul articolului său „Din experiența rusească”. Iată textual ce zicea p. canonic: „Ar fi greșit să credem, că pravoslavia e unica pricinuitoare a bolșevismului. Mai sunt și altele. Dar și ea e, netăgăduit, una din cele de căpetenie...” Iar eu am zis: „În acest articol, autcrol susține — nici mai mult nici mai puțin — că, dintre cauzele cari au servit la întronarea bolșevismului în Rusia, partea de căpetenie a avut-o Ortodoxia...” Astfel prin comparația acestor texte cetitorul poate să vadă, că afirmația p. canonic despre inexactități n'are bază reală, deci și tălmăcirea celor două ipoteze a fost de prisos.

Dar p. canonic nu se mărginește la atât, ci, în calitate de istoric, dă lovitură de grație (?) mărturisirei mele, că cunosc suficient istoria poporul rus... și totodată și a Ortodoxiei, arătând „celor puțin inițiați în acestea două ramuri ale istoriei”, că, totuși, țarii rușilor au călcat dogmele și canoanele Bisericii ortodoxe. Și dacă le-au călcat, atunci de sigur, au fost șefii bisericii pravoslavnice. Și dacă

Țarul a fost capul bisericii, atunci, de sigur, Ortodoxia a contribuit enorm de mult la întronarea bolșevismului etc..

Mărturisesc, că am așteptat obiecțiuni mai temeinice.

Iată primul argument adus de p. canonic pentru sprijinul tezei sale: căsătoria a 4-a a Țarului Ivan cel Groaznic. Văzând argumentul acesta, mi-s'a părut la început, că căsătoria aceea a fost un fel de păcat specific al Ortodoxiei prin care, apoi comunismul a intrat în Rusia. Dar Țarul a procedat, după mărturisirea chiar a p. canonic, ca un simplu muritor, adică pentru incuviințarea căsătoriei s'a adresat Sfântului Sinod. Deci nimic nu văd autoritar, abuziv, despotic. Nu văd de loc, deci, în acest caz, aceea ce caracterizează un cap, un șef suprem. Sf. Sinod, fără îndoială, având în vedere interesul suprem de Stat, i-a dat binecuvântarea și atunci autorul vede în procedura Sf. Sinod „servilism nemaipomenit în analele istoriei”. Dar căsătoria a 2-a a lui Napoleon cum o considerăm? Cum se știe, Biserica catolică nu admite divorțul.

Mai departe, p. canonic aduce în sprijinul său și opinia unui oarecare Popov din 1905. Dar anul acesta nu-mi place deloc, pentru că tocmai atunci bolșevismul a încercat, pentru prima dată, să-și inflișă ghiarele în toate domeniile vieții rusești. De notat că, pe acelaș făgaș cu acest Popov din 1905, merge mână în mână și prințul Andrei Curbschli, care a trăit cam cu patru veacuri mai înainte de Popov. Opinia acestui prinț cu privire la „slăbiciunile sinodalilor ruși...” nu putem să o admitem, din următoarele motive: Curbschli de fapt apostrofează cu cuvântul „potacovșchii”, dar nu pe sinodali, ci pe „Boearsculu dumu” (un fel de „divan”, cum a fost de exemplu și în Principatele române) în corespondența sa către Țarul Ivan cel Groaznic. Cuvântul „potacovșchii”, la nici un caz nu-l corespunde romârescul „indulgenții”. În limba română n'am găsit cuvântul corespunzător cu „potacovșchii”. Totuș putem să-l înțelegem prin descrierea împrejurărilor, în cari a fost rostit acest termen. Prințul Curbschli reproșează membrilor „Boarscolu dumă” — divanului — că ei, văzând năzbătările și despotizmul Țarului Ivan cel Groaznic, nu i s'au împotrivit și n'au căutat să-l îndrepteze pe calea cea bună, deși aveau datoria și posibilitatea să o facă. Mai mult chiar, prin tăcerea lor l-au aprobat și încurajat. Pentru o astfel de atitudine nu-l putem caracteriza pe boierul ca „indulgenții”.

Avem și alt motiv de a contesta valoarea argumentului p. canonic cu provocare la părerea acestui personaj, a cărui mărturie n'are nici o valoare morală: pentru că prințul Curbschli a fost un dublu trădător. Dânsul adică, în calitate de șef al armatei Țarului Ivan cel Groaznic, pierde lupta contra Lituanilor și în prima noapte după aceea, însoțit de un servitor devotat, fuge în tabăra dușmană. Acolo e primit cu mare cinste, unde apoi trece la catolicism. De acolo dânsul trimitea scrisori cu epitetul de „potacovșchii”

Iar cât pentru lupta patriarhului Nikon cu Țarul Alexei Michailovici, p. canonic crede, că patriarhul a purtat-o pentru independența Bisericii. Aici p. canonic — cu voie sau fără voie — a inversat cauzele acestei lupte. După istoricii ruși, nu Țarul s'a amestecat în cele bisericesti, ci patriarhul în afacerile Statului. Țarul era o fire blajină, cucernic, cu puțină energie și fără ambiție, iar patriarhul Nikon, e de știut, a fost un om de acțiune, cu o voință de fier și am-

biție nemăsurată. Știu, cum patriarhul a pretins, ca miniștrii străini, acreditați pe lângă Curtea Țarului, să-i prezinte și lui scrisorile de acreditare. Apoi toate actele de Stat să aibă, pe lângă subscrierea Țarului, și subscrierea patriarhului. De aceea textul aprobării sentinței de caterisire a patriarhului de către patriarhul Răsăritului sună așa, cum o citează părintele canonic, fiindcă era vorba de treburi de Stat, cari, firește aparțineau Țarului, nu și patriarhului.

Urmează apoi provocarea păr. canonic la un ucuz al Țarului Petru cel Mare, după care ucuz, într'un anumit caz, preoții sunt obligați a destăina ceea ce li s'ar fi comunicat sub pecetea secretului mărturisirii. Provocarea din partea păr. canonic e foarte categorică, dar îi lipsește precizarea, că această greșală, — impusă din partea puterii unui Stat despotic — s'ar fi generalizat în viața Bisericii ruse și că ar fi intrat și în conștiința Clerului. În afirmația sa, păr. canonic, parcă se sprijinește pe un canonic rus, dar fără ca să-l citeze. Ceeace-mi dă de bănuț un viclesug literar. Ierte-mi-se vorba; de oarece tot astfel a procedat păr. canonic și în primul său articol, sprijinindu-se pe Dostoevski cu „Frații Caramazov“; iar când am răsoit lucrarea pomenită, am găsit contrariul afirmațiilor sale. Deci, deocamdată îmi rezerv, în fața acestei afirmații, să rămân Toma-Necredinciosul.

Iar ceea ce privește dorința exprimată de Țarul Pavel I — de a se numi pe sine cap al Bisericii și de a vrea să slugească chiar sf. liturghie — întreb pe păr. canonic: a devenit ea și fapt? Nu! Mai este ceva de știut — păr. canonic, ca istoric, fără îndofală o va fi știind — că Pavel I n'a fost normal. Deci cetitorul singur poate să tragă concluziile necesare.

Ceeace spune păr. canonic despre Spania, că acolo nu s'au înregistrat fapte ca cele din Rusia, e adevărat. Și totuși, Spania a ajuns în situația Rusiei: Spania, fără Ortodoxia suspectată de a fi fost „una din cele de căpetenie“ pricini ale comunismului și fără de cler ortodox, a devenit țară comunistă. Aceasta spune — mai mult de cât toate argumentele mele — cât de puțin temeinică e afirmația păr. canonic.

În general cu greu înțeleg argumentele păr. canonic, din cari rezultă, că Biserica Ortodoxă încă din veacul al 16-lea a început să pregătească terenul pentru bolșevism. Numai atunci, când Țarii tuturor Rușilor au început să se însoare a patru ori și să scrie la ucuze; și, ca să ajungă la comunism, au trebuit patru veacuri și mai bine, până când în apusul catolic, cum este cazul Franței, comunismul era stăpân, — deși numai pe timp scurt, dar a fost!

Ca încheiere, sunt de acord cu păr. Georgescu, să nu „zgândărim“ ronele trecutului, cu o mică părere de rău: de ce acest gând bun nu l'a venit în minte înainte de a scrie articolul său: „Din experiența rusească“?

Cu adevărat Biserica lui Hristos trăește zile grele și azi; pentru noi slujitorii ei, se impune mai mult ca oricând, să ne încordăm toate puterile, pentru a înfăptui idealul Creștinismului.

III Cuvântul Redacției

Credeam de bine, în Nr. nostru 23 (pag. 205), să zăgăzuim polemica de față, din motivele ce le arătasem, deși cunoșteam dela început carta de vizită a păr. canonic, trimisă P. Sf. Sale Părintelui episcop,

în cauză, cerând publicarea răspunsului său.¹⁾ Tot așa și acum, din proprie inițiativă și libertate ce avem în diriguirea acestui organ eparhial, revenim, — deși nu avem nici o obligație de reparație personală față de păr. canonic, — ci numai de dragul unor lămuriri, cari pot fi de folos și cititorilor noștri.

Și-acum, iată, ce-avem noi de zis:

1. Am pus, în fruntea acestor lămuriri polemice, titlul formulat de păr. canonic, în mod autentic: „Ortodoxia românească“ și „pravoslavia rusească“. Am admis titlul, deși între învățătura dogmatică a celor două Biserici surori, nu există deosebire. Numai, firește, în intențiile părintelui canonic, care vrea să le distanțeze, crezând că ar putea afla intrare, cu scrisul său, în coloanele noastre numai prin tangenta unei intrări între „ortodoxia“ românească și „pravoslavia“ rusească, pe care nu se cuvine, ca să admită și P. Sf. Sa episcopul nostru că ar fi „identice“ Noi, însă, deși am observat stratagema, o admitem, pentruca să ne lămurim reciproc.

2. Au vrut țarii rusești — acum răsturnați din tronurile lor — să poruncească în Biserică? Da; așa spune istoria: ei au actrotat bisericii rusești „cesaropapismul“ rusec. Cu cât este mai puțin vinovat papismul de astăzi, care a creat de veacuri și menține și astăzi — chiar și în noul său Codex Iuris canonici — teocratismul în raport cu viața politică a Statelor? Cesaropapism rusec în Biserică și teocratism papal în viața politică: sunt deopotrivă vinovate. Unul și-a primit pedeapsa; celui de al doilea încă-i va veni vremea.

3. Căsătoria a patra a cutărui țar rusec, aprobată de Sinodul Bisericii rusești — e firește, o abatere dela disciplina Bisericii orientale, pe cari — Biserică și disciplină — vrea acum să ni-le opere (?) părintele canonic, din tabăra papistă! I mulțumim pentru bunele intenții, întru cât le are. Abaterea aceasta, a căsătoriei a patra în Orient, nu mai e o abatere și în biserică apuseană, care o admite ca ceva legal și canonic. Și dacă e așa de mare vina Sinodului Bisericii rusești, că a admis, terorizat, căsătoria a patra a țarului Ivan cel Groaznic — acest epitet încă lămurește mult cazul! — atunci ce să zicem de cazul papei Benedict IX (1033—1044) care, fără a-și depune demnitatea de papă, adusesse la cunoștință hotărârea sa, de a se cununa în regulă cu o nepoată a sa? Dăm cazul după un învățat fost lezuit, contele Hoensbroech²⁾, trecut apoi, scârbit, la Protestanți.

4. În Biserica Răsăritului, în special în cea rusească, a fost violat sigiliul mărturisirei? Da; deși, o legiuire bizantină nescoasă din vigoare, porunceea tăierea limbii preotului divulgător de secretul mărturisirei. Dar această mare greșală de disciplină bisericească, în Rusia, a fost rezultatul sluirii din partea puterii de Stat, care a impus — fără să poată împedeca autoritatea bisericească — un Regulament de stat sau Statut pentru treburile bisericești din Rusia. În acest regulament se impunea preoților să divulge autorităților de Stat, secretele dela mărturisire, numai în cazul când era vorba

¹⁾ Carta de vizită are următorul text: „Prea Sfinției Sale Păr. Andrei al Aradului, Ioan Georgescu canonic transmite alăturatul răspuns la articolul Păr. A. Cuznețov cu respectuoasa rugămintă de a admite publicarea lui în „Bis. și Școala“. Autorul răspunsului e încredințat că P. S. Sa nu identifică ortodoxia românească cu pravoslavia rusească și cu atât mai puțin cu regimul țarist perimat. Christos a înviat! (1937)“.

²⁾ Das Papstthum, Tom. II. edit. IV. pag. 490, care se provoacă la: Bonithon. lib. ad amicū: Monum. Gregor. ed. Iaffé, pag. 625 urm.

de „planul de a atenta la viața împăratului sau intențiunea de a provoca o răscoală și (penitentul) nu arăta căință și hotărîre de a nu executa asemenea plan”.¹⁾ Ori era caz de trădare, rebeliune împotriva țarului sau a imperiului, sau de onoarea și viața țarului și a familiei sale; ori era vorba de a preveni mari scandale publice. Decretul țarist de acest cuprins e datat din 1722.²⁾ Dar nu înțelegem: de ce p. canonic vede numai „paiul” din ochiul Bisericii ortodoxe, nu și bârna din ochiul coreligionarilor săi în crez papal? Căci, iată ce știm din altă parte, despre însăși biserica apuseană, care n'a stot sub țarl rusești, ci a fost terorizată d'abia numai de cesarismul eclesiastic al papalității. „Fiecare duhovnic (bine înțeles: în biserica apuseană) face în mic aceea ce congregațiile fac în mare. Pentru preot ca și pentru ierusalim, mărturisirea este o închișiune; el spionează printr'ansa pe parohienii săi și se servește de dânsa prea adesea pentru a satisface curiozitatea sa imorală sau aplicările sale rușinoase.”³⁾

Mal mult decât atât: Cetim într'o Liturgică⁴⁾ — cu provocare la un isvor apusean romano-catolic, ce nu ne stă la dispoziție: L. Abbé Migne, Dictionar teologic, v. 33, pag. 1044 — următoarele: Biserica catolică are taina pocăinței, dar are greșala: indulgențele, pe care S. Sa Popa le poate da cui voește. Și datorită preotului duhovnicesc, de a denunța crimele de stat. Decl. ca în Biserica rusească, cea apostrofată de p. canonic I. Georgescu, care face reproș numai Bisericii rusești!

Sunt și acestea, niște moravuri ale celor din tabăra papală, cari trebuiesc cunoscute și demascate.

Iată, de ce am deschis coloanele noastre pentru această polemică: să nu apărem, că ne-am teme de discuția în contradictoriu, din care vor fi profitat, de sigur, ai cititorii noștri.

Iar de încheiere, un cuvânt de frățească rugămintă către „Legea Românească” dela Oradea, în ale cărei coloane încă a intrat răspunsul părintelui canonic: să binevolască a lua act și de împotrivirea noastră lămuritoare.

Din biserica anglicană

În „Church Times” din 8 Ianuarie a. c. a apărut și, de acolo, a fost reprodușă în revista franceză „Oecumenica” dela Paris din a. c. (pag. 395-6), — semnată de 24 preoți anglicani fruntași, — o declarație din care reproducem următorul pasaj:

„Noi, preoți ai lui Dumnezeu, cari am fost chemați să săvârșim slujba noastră în comuniunea (biserica) anglicană, declarăm: Noi mărturisim din nou convingerea noastră, că biserica anglicană face, în adevăr, parte din biserica, una sfântă, catolică și apostolică a lui Iisus Hristos, că ea e conformă și învață potrivit catolicității tradiționale, în principiile sale fundamentale în ce privește credința, ministeriul (preo-

ția), tainele și cultul; că liturghia sa, deși nedesăvârșită, cuprinde toate elementele esențiale ale unui rit euharistic valid. Noi suntem, prin urmare, ferm hotărâți să trăim și să murim în aceasta comuniune și vrem să aducem ascultarea noastră, adevărată și canonică, autorității eclesiastice, liber constituită și administrată prin sinoade. — Crezând în unitatea Bisericii, noi ne rugăm pentru unirea Creștinătății și dorim, cu căldură, întoarcerea la comuniunea vizibilă a tuturor acelor cari mărturisesc aceeași credință, trăgându-și puterea din aceleași taine, își reclamă aceleași Scripturi și au același ministeriu (preoție) apostolic. — Recunoscând și afirmând că, prin prevedința lui Dumnezeu și din o epocă foarte îndepărtată, totdeauna i-a fost atribuit Sfântului Scaun *primatul de onoare*, cu conducerea și întreagă răspunderea ce decurge cu privire la Biserica lui Hristos întreagă, și că acesta (primatul de onoare) trebuie să prevaleze în Biserica reunită, noi credem, că pretențiile actuale ale papalității, la o *supremație* față de sinoadele bisericesti generale, sau la *jurisdicția directă* asupra tuturor diecezelor Creștinătății, sau la *infallibilitate* în toate hotărârile luate ex cathedra în chestiuni de credință și morală, și în afară de consimțământul Bisericii, nu au autoritate ecumenică (universală)....

„Convinși că unirea trebuie să înceapă în rândurile noastre, noi vrem să facem tot ce ne stă în putință pentru a întări legăturile frățești, cari ne unesc cu toți credincioșii comunionei (bisericii) anglicane... În sfârșit, conștienți de propriile noastre scăderi, noi reînnoim aici, consecrația noastră în slujba lui Dumnezeu și a Bisericii Sale și dorim să ne vedem liberi de polemici și de desbinări, pentru ca să ne putem dedica fără întârziere lucrării noastre adevărate, întoarcerea inimilor la Iisus Hristos și dezvoltarea împărăției Sale”.

*

Din aceeași revistă mai spicuiam (pag. 325):

„Un episcopat controlat de către un sinod reprezentând totalitatea bisericii, eclesiastici și laici, este idealul realizat deja aproape la toate celelalte denominațiuni ne-romane (înțelege: biserici în afară de cea zisă catolică). Idealul, deoarece direcțiunea (conducerea) în esența ei trebuie să fie una (numai monștrii au mai multe capete) și controlul după esența lui trebuie să fie colectiv. În starea lor de acum, biserica Romană și biserica Protestantă din țările noastre, fiecare din ele n'are decât jumătate din organizația normală a Bisericii. În lipsă de control colectiv, Romanismul a trecut foarte adeseori în „tiranie”, caricatură a autorității; și în lipsă de direcțiune (conducere) unică, Profesantismul a trecut, deasemenea, în „confuzie”, caricatură a libertății. Deci singură sinteza celor două principii: unitatea conducerii și colectivitatea controlului pot să asigure bunul mers, mersul hotărât și cu toate acestea, fără de constrângere al Bisericii”.

Concluzia e favorabilă pentru Biserica Ortodoxă orientală, care stă sub conducerea unică a Domnului nostru Iisus Hristos, neavând un regim „tiranic” ci constituțional și pasibil de control colectiv-constituțional!

¹⁾ Berdnicov-Bălănescu: Drept bisericesc, București, 1892, p. 477.

²⁾ Dr. Alois Pichler (autor catolic): Gesch. der kirchl. Trennung... Tom. II, pag. 178—9.

³⁾ Wladimir Guettée (fost preot rom.-catolic, trecut la Ortodoxie și doctor în Teologie al Bisericii rusești): Papalitatea eretică, traducere de Gherasim Saffirim, București, 1885 pag. 243—4.

⁴⁾ Pr. Ioan St. Popescu: Noțiuni liturgice, pag. 112.

Dogma răscumpărării

(După Mitropolitul Antonie al Chievului).

de Pr. A. Guzețov

III.

Concepția și explicarea de mai jos erau expuse, mai pe scurt, cum arătam deja în „Tercovnai Vestnic-Vestitorul Bisericesc“. Răsfoind acum articolele amintite, vedem că ele, ca și majoritatea operelor științifice, în care autorii au avut în vedere cetitorii cu aceeași pregătire ca și ei înșiși nu sunt destul de simple și populare în expunere. Mai complex și mult mai accesibil erau expuse aceleași idei în revista „Bogoslovskii Vestnic-Vestitorul Teologic“, cu titlul: „Temelia morală a dogmei fundamentale“, cu toate că acest studiu era scris împotriva lui Kant, care, în dogma răscumpărării (desigur în tâlcuire protestantă), a găsit eteronomism moral, ceea ce prezintă interes chiar pentru oricare cetitor rus. Fără îndoială, al treilea articol: „Ce însemnătate are pentru viața morală credința în Iisus Hristos Dumnezeu?“, prezintă mai mult interes, dar și aici ideea răscumpărării, dezvoltată în el, era îndreptată, în special, împotriva lui Tolstoi, care a negat Dumnezeirea lui Iisus Hristos; și de aceea, în armonie cu titlul dezvoltat, adevărul răscumpărării este ideea principală a conținutului, ca premisă, dela care poți să pleci mai departe. Dar pentru explicarea cât se poate mai largă a dogmei, e necesar să dăm cercurilor interesate în chestiile teologice, o lucrare ușor de înțeles, în care explicarea acestei dogme să fie o idee centrală. Noi o expunem aici în ordinea în care, de multe ori, am expus-o în lecții publice și în prelegeri de clesă în școlile secundare, și anume prin observația întregului, ceea ce trece totdeauna înaintea ochilor noștri.

Insușirea răscumpărării de către credincioși nu este altceva, decât *renașterea*, deși Teologia scolastică desparte pe una de cealaltă. Iar cazuri, adică întâmplări de renaștere spirituală, observatorul atent al vieții, fără îndoială, a văzut de mai multe ori, chiar dacă el însuși n'a trecut prin ea, sau n'a simțit-o conștient în lăuntrul său și mai ales chiar dacă credința lui însuși nu a fost statornică dela început și până la sfârșit, ci a câștigat-o după lăpădarea de Dumnezeu și de poruncile Lui. Teologilor protestanți și teologilor ruși le place să expună renașterea după pilda despre Fiul cel rătăcit. Dar acolo ni se arată numai o gradăție a pocăinței. (La teologii protestanți numai cu aceasta se sfârșește). Iar mai viu, aceasta s'a întâmplat înaintea ochilor Apostolilor lui Hristos, în persoana lui Zacheu, care nu numai s'a pocăit, ci și și-a împropiat meritul de a-și fi schimbat categoric viața; de aceea Mântuitorul Hristos i-a zis: „Astăzi mântuirea casei acesteia este“. Acest exemplu e mai potrivit și mai folositor pentru noi, pentru că aici renașterea s'a realizat sub influența nemijlocită a Mântuitorului nostru. Cetitorul, dacă este un preot, atunci cu siguranță a fost martor la asemenea cazuri binecuvântate, din viața oamenilor. Dar, probabil, cazurile acestea nu s'au dezvoltat repede, ci au servit la manifestarea unor lupte și a unor repetate căderi ale omului. Sub influența conștientă se validează ele de obicei? Sub *influența conștientă* eu înțeleg aici dorința de a convinge pe cel căzut sau pe cel lăpădat și de a-l aduce iarăși la calea adevărului. Influența aceasta este de trei feluri: convingerea, exemplul și încă ceva mai mult de cât a-

cestea, despre care vom vorbi îndată. Omul nu a căzut iremediabil; credinciosul care se roagă, dar care s'a abătut dela calea adevărată, câteodată își revine în fire și numai prin simpla convingere și prin exemplul bun. Dar aceste mijloace sunt eficace numai la acel păcătos, care n'a pierdut încă grația dumnezească și care mai poate lupta cu puterile lui proprii. Dacă mijloacele arătate au sguduit prea adânc sufletul cuiva (cum a fost cazul călătorilor cari au auzit pe păătoasa Evdochia, devenită martiră cuvioasă), ele au sguduit mai mult prin puterea, care era pusă în rugăciunea ei decât prin ele înseși. Iată această putere este puterea regeneratoare, prin care noi suntem și răscumparați de Mântuitorul.

Se poate așa ceva? va întreba cetitorul. D-Voastră atribuiți putere răscumpărătoare și oamenilor? Oare, Răscumpărătorul nostru, nu este El singurul Răscumpărător? Desigur, singurul, dar o anumită parte din această putere El o atribuie robilor Săi și mai ales preoților. Oare îndrăzniți a ocări pe Ap. Pavel, când spune el: „Ai lui Dumnezeu împreună lucrători suntem, iar voi a lui Dumnezeu arătura, a lui Dumnezeu zidire sunteți (I Cor. 3, 9). Și cine nu-și aduce aminte de cuvintele: „Că de-ași avea zece mii de dascăli întru Hristos, totuși nu aveți mai mulți părinți, că întru Hristos Iisus prin evanghelie eu v'am născut pe voi“ (I Cor. 4, 15). Cum se vede, Apostolul se numește pe sine înfăptuitorul, sau mai bine zis, conlucrătorul la renașterea credincioșilor și nu numai la renașterea ci și la mântuirea lor: „...tuturor toate m'am făcut, ca ori cum, pe unii să mântuiesc“ (I Cor. 9, 22). Acum, pentru noi e destul de limpede: care putere mijlocește (pentru că se înfăptuiește prin Hristos și Duhul Sfânt) renașterea credinciosului; și putem deja să găsim răspunsul la întrebarea principală a tezei noastre: Cu ce anume ne *răscumpără* și ne *renaște* pe noi Dumnezeu? Iar ca să înțelegem prima, trebuie să ne întoarcem din nou la viața care curge înaintea noastră, pentru că să nu ne fie frică de a găsi pe oameni asemănători, apostolilor. Oare, nu la slujitorii altarului, contimporan, se referă cuvintele apostolului Pavel: „Următori fiți mie, precum și eu lui Hristos“? (I Cor. 11, 1) și nu au încetat, oare, zeloșii în Hristos de a urma după cuvintele acestea referitoare la influența morală asupra aproapelui: (I Cor. 10, 33) „Precum și eu întru toate tuturor, necăutând folosul meu, ci a celor mulți“? E bine să se mântuiască omul prin *cuvântul* învățăturai; dar și mai efectiv este *exemplul* viu. Și totuș, mai există ceva, ce este neasemănat mai mare decât amândouă.

Cum numiți pe cea a treia putere, pentru a cărei, definire ne-am oprit pe un moment? Răspundem: Puterea aceasta este *dragostea compătitoare*; puterea aceasta este o speranță pentru altul; ea îi dă lui un îndemn — începutul renașterii. Oare, nu sunt vrednici de compătimitoare Protestanții și scriitorul nostru bisericesc D. Neplinev, pentru revolta lor împotriva exclamației noastre la rugăciune: „Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, mântuește-ne pre noi“, dacă, chiar și Ap. Pavel încearcă să mântuiască pe oameni? Cât de absurde sunt protestele lor în contra noastră, când îi numim „Părinți“ pe păstorii sufletelor noastre în îndeplinirea cuvântului lui Hristos (Mt. 23,9)! „Și Tată să nu numiți pe nimeni pe pământ“. Dar cuvintele aceste sunt adresate celor doisprezece. Dacă ar fi așa cum zic ei, atunci trebuie să numim călcători

ai cuvântului lui Dumnezeu pe ap. Pavel pe Ioan și de mai multe ori și pe Ștefan, care chiar așa numește și pe preoții iudeilor (Fapt. Ap. 7,2), ne mai vorbind de sfinții Părinți (Ibid 2-15 etc. Rom. 4, 16). Și nici acest mister nu e departe de noi: el adeseori se manifestă înaintea ochilor noștri, deși noi nu totdeauna înțelegem aceasta. Totuși, despre acest mister ca putere regeneratoare, totdeauna vorbesc nu numai descrierile vieții Sfinților și Drepților, dar profund și adevărat chiar și poveștile lumești. Cum unii și alții anume vorbesc de puterea faptică, sguđifoare și aproape neinvinsă, a dragostei compătimitoare, deși primii nu explică legătura ei cu răscumpărarea prin Hristos, iar ultimii nu o înțeleg pe aceasta. „Verba movent, exempla trahunt” — spune proverbul latinesc, iar dragostea compătimitoare varsă în inima păcătoșului puteri noi, puteri de viață făcătoare, dacă el nu le respinge intenționat. Iată de ce s'au convertit: fericiții Augustin, plecându-se înaintea dragostei compătimitoare a mamei sale; altcineva, prin influența la fel a prietenului sau a soției sale virtuose, ori a unui bun păstor și la urmă prin dragostea compătimitoare a însuși Arhipăstorului (I. Petru 5). Așa s'a îndreptat și Zacheu cel păcătos. Și toți aceștia au găsit — în locul neputinței desnădăjduite și a patimilor înrădăcinate, cu cari, poate, ei de mai multe ori, dar în zadar, vor fi încercat să lupte, — un influx (spor) de puteri noi, o admirabilă însuflețire nouă, în urma căreia tot ceace mai înainte li se păruse atrăgător, a devenit desgustător. și tot ceace li-se apăruse oboșitor și plictisitor, acum se prezintă ca de toată frumuseța și dulceața. În acest chip, fostul iubitor de argint și jefuitor, convertit, exclamă: Doamne, jumătate din averea mea o dau săracilor; iar dacă am păgubit pe cineva, răsplătesc împătrit“.

(Va urma).

Despre ce să predicăm?

În Duminica a șaptea după Rusalii (8 August) avem Evanghelia dela Matei (9, 27—35) despre tămăduirea orbilor și a unui mut îndrăcit. Slogara condițiile pentru tămăduirea orbilor a fost credința, că Iisus Hristos este Mântuitorul lumii, Mesia. Azi cei mai buni medici caută, ca deodată cu medicamentul, să întărească sufletul bolnavului, adică să-l întărească credința. Când n'ai încredere în tămăduirea ta, nici nu te poți tămădui. Medicamentele sunt mijloace lăsate de Dumnezeu și descoperite de mintea și truda omenească, pe cari tot Dumnezeu le luminează și călăuzește. La cercetarea bolnavilor să fim cu luare aminte, să nu-i speriem că li-e grea boala, că sunt pe moarte sau cu alte asemenea vorbe, pentru că în chipul acesta le slăbește credința și boala li se face și mai grea. Să căutăm să-i îmbărbătăm, căci așa le întărim sufletul, le întărim credința și prin aceasta bolnavii iau putere în lupta cu boala. Cea mai bună întărire a bolnavilor este rugăciunea, chemarea ajutorului lui Iisus Hristos, căci El este doctorele sufletelor și al trupurilor noastre.

În Duminica a opta după Rusalii (15 August) avem și sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului. Pentru aceasta avem în Sinaxarul zilei cea mai frumoasă arătare, despre ce să predicăm. Evanghelia Duminicii are înălțate față de a sărbătorii. Aceasta este despre săturarea celor 5000 în pustie. Ținând seamă, că acum

se adună rodirile pământului, vom arăta aci, despre ce să predicăm. Mântuitorul a zis Apostolilor: Dați-le voi să mănânce. Apostolii nu aveau ce să le dea. Scopul Mântuitorului a fost să pregătească pe oameni, dar mai ales pe Apostoli pentru porunca dela cina cea de taină: Aceasta să o faceți întru pomenirea mea. Prin binecuvântarea din pustie cele cinci pâni s'au înmulțit și oamenii s'au săturat. Prin binecuvântarea dela cina de taină pânea și vinul s'au prefăcut în însuși Trupul și Sângele Domnului. Precum n'ar fi avut Apostolii ce să dea de mâncare celor din pustie fără binecuvântarea Mântuitorului, tot așa n'am avea, fără binecuvântarea Lui, să dăm lumii mâncarea și băutura cea mai de căpetenie: Trupul și Sângele Domnului, Sfânta Cuminecătură. Noi ne ostenim să arăm, să sămănăm, să secerăm; dar fără binecuvântarea lui Dumnezeu, holdele ni s'ar face pustii. De-ar fi însă holdele noastre grele de rodiri, sau mană din cer de-am avea, iar Trupul și Sângele lui Hristos Mântuitorul ne-ar lipsi, sau ne-am înstrăina de Sfânta Cuminecătură, flința noastră ar fi pustie.

Cronică

Sfinția Sa Patriarhul Varnava, căpetenia văzută, până ca ieri, a sfintei Biserici ortodoxe din statul vecin și amic Jugoslavia, a încetat din viață în cursul săptămânei trecute. A fost un personaj marcant al Clerului ortodox sârbesc, vrednic cu desăvârșire, prin calitățile și activitatea sa, de locul de înaltă cinste și lucrare, ce i-s'au încredințat, ca primului patriarh după restabilirea unității politice a Statului Jugoslav. A fost un cleric cu multe vrednicii și sub raportul patriotic-național, activând și în cursul marelui războiu național, până aproape — dacă nu chiar și în tranșee. Memoriei Dispărutului îi aducem omagiile noastre și rugăciuni pentru odihna sufletului marelui Ierarh și Patriot, care a decorat în mod așa de distins tronul patriarhal sârbesc, reinviat decurând.

Bibliografie

I. Lupaș: *Istoria Unirii Românilor*. Face parte din publicațiile scoase de Fundația Culturală regală „Principele Carol”, în seria „Cartea Satului”. Are 405 pagini; 70 ilustrații. Prețul 30 Lei. E o carte minunată, în cel mai desăvârșit înțeles al cuvântului, ca idee și cuprins, cât și ca înaltă recomandare de pe urma împrejurării, că Fundația Culturală regală a găsit-o de potrivită și necesară, de a o scoate pentru folosul cultural al poporului nostru.

Cartea e o foarte reușită înmănunchiere pe scurt, a Istoriei Românilor, pe peatra de temelie — ce ni-o descopere autorul și trebuie să rămână neclătită — a Unirii Românilor într'o țară de veci a lor. Infățișarea lucru-

rilor trecutului și limba, ca todeauna limpede și ușoară, a autorului, ne descoperă mai mult ca altădată calitățile părintelui I. Lupaș, de învățat istoric și iscusit popularizator de idei și propagandist național.

Din adins ne oprim la această scurtă înregistrare a unei opere de înaltă și neîzgăduită valoare. *Cu un adaus, însă: O carte așa de minunată trebuie câștigată, cu grabă, pentru fiecare bibliotecă parohială și protopopească din eparhie, ca și pentru bibliotecile tineretului nostru. Și pelângă aceasta să fie recomandată de conducătorii satelor noastre tuturor cetitorilor, mai ales țărani, pentru cari e scrisă și cari o pot celi cu cel mai mare folos.*

Informațiuni

Preoți decedați. *Pr. Aurel Iancu*, parohul Zărandului, a răposat la 15 Iulie, în vârstă de 72 ani după o credincioasă slujire preoțească de 48 ani, în care timp a fost și un vrednic străduitor pentru cauză românească din vremuri grele, ale trecutului.

Pr. Ioan Cure, paroh odinioară în Covăsinț, mai apoi pensionar, a răposat la 24 Iulie, în vârstă de 81 ani, după o lungă slujire preoțească, de 50 ani.

Odihnească în pace, amândoi!

Frumoase daruri au fost făcute bisericii noastre din Monoroștia, de credincioșii noștri d. Liviu Neagota, controlor, și doamna Lucreția Neagota, cari au dăruit, împreună, o cădelniță în preț de 1000 Lei, și două feșnice înaintea altarului, în preț de 1500 Lei, un rând de ornate în culori, de 6000 Lei și altul negru, în preț de 5500 Lei; la olaltă: 14000 Lei. Într'adevăr frumoasă faptă, pe care o relevăm bucuros, alături de mulțumita comunității bisericești.

Sumarele

sesiunii ordinare din anul 1937 a Adunării Eparhiale ținută în 9-10 Mai 1937

ȘEDINȚA II.

ținută la 9 Maiu 1937, începând la orele 17 din zi.

Președinte: P. Sf. Sa Părintele Episcop Dr. Andrei Magieru.

Secretar: Sava Tr. Seculin.

10. Se citește procesul verbal al ședinței I și se verifică.

11. Se citește cererea dlui deputat dr. Tiberiu Sevici, prin care solicită concediu pe ziua de 9 Mai c.

Adunarea eparhială acordă concediul cerut.

12. Comisia de organizare, prin raportul ei dl. dr. Cornel Iancu, referență asupra raportului general Nr. 3529/1937 al Consiliului Eparhial despre activitatea secțiilor unite în a-

nul 1936, care, fiind tipărit, se consideră citit și propune, iar Adunarea Eparhială

la acest raport la cunoștință, având a se tipări între actele și debaterile Adunării eparhiale (Anexa B).

13. În dezbaterea specială a raportului general Nr. 3529/1937 al Consiliului eparhial la pct. A, referitor la relațiunile de apropiere ale Bisericii anglicane față de Biserica Ortodoxă, prin mijlocirea Bisericii ortodoxe române, comisia organizatoare prin acelaș raportor propune, iar Adunarea eparhială

văzând în aceasta apropiere semnul unor vremuri nouă de progres și înflorire pentru Creștinătatea întreagă și în special sporirea prestigiului Bisericii ortodoxe române, își exprimă marea bucurie sufletească și nădejdea, că Dumnezeu va desăvârși cât mai degrabă aceste raporturi.

14. La pct. B. din raportul Consiliului eparhial Nr. 3529/1937, referitor la Congresul F. O. R.-lui, ținut la Arad, comisia organizatoare prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială se identifică întru toate cu desideratele Congresului numit și autorizează Consiliul eparhial să lucreze în spiritul lor.

15 Privitor la pct. C. din raportul Consiliului eparhial Nr. 3529/1937, referitor la participarea Bisericii noastre la acțiunea de propagandă patriotică și națională, comisia organizatoare, prin acelaș raportor propune, iar Adunarea eparhială

la act cu recunoștință de jertfa vieții acelor martiri, în a căror amintire s'a sfințit la 17 Maiu 1936 Crucea comemorativă din Bulevardul orașului Arad.

16. Cu privire la pct. D. din raportul Consiliului eparhial Nr. 3529/1937 referitor la combaterea comunismului prin admirabila pastorală cu fond doctrinar, religios și național, a Episcopatului nostru, comisia organizatoare prin raportul său propune, iar Adunarea eparhială omgiază Episcopatul Mitropoliei noastre pentru atitudinea demnă și înțeleaptă pestorală.

17. La pct. E. din raportul Consiliului eparhial Nr. 3529/1937, privitor la hotărârea Sfântului Sinod din 3 Martie c., pentru combaterea francmasoneriei, comisia organizatoare, propune prin acelaș raportor,

iar Adunarea eparhială roagă pe P. Sf. Sa Episcopul Andrei să exprime Sfântului Sinod omagiul și recunoștința Clerului și a poporului din eparhie pentru epocala hotărâre și roagă autoritatea bisericească centrală și eparhială să binevoiască a stărui pentru executarea acelei hotărâri.

18 La punctele I, II-a, II-b, II-e, III, IV, V, VI, VIII, IX, X, XI din raportul Consiliului eparhial Nr. 3529/1937, comisiunea organizatoare prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială le la la cunoștință.

19. La raportul special Nr. 3749/1937 al Consiliului eparhial, privitor la regulamentul pentru examenele de capacitate a candidaților la preoție în Eparhia Aradului, regulamentul pus deja în aplicare, — comisiunea organizatoare, prin acelaș raportor propune, iar adunarea eparhială

il la la cunoștință cu aprobare.

20. Privitor la raportul Nr. 3645/1937 al Consiliului eparhial în privința comisiei de control, delegată de Adunarea eparhială prin hotărârea sa Nr. 93/1936, care comisiune face cunoscut că va înainta raportul său direct Adunării eparhiale, comisiunea organizatoare prin acelaș raportor propune, ca „asemenea rapoarte să fie prezentate pe viitor Adunării eparhiale, pri mijlocirea Consiliului eparhial, pentru a se putea da prilej eventualelor lămuriri necesare”, iar

Adunarea eparhială aprobă această propunere.

21. În legătură cu raportul special Nr. 3321/1937, referitor la proiectul planului de organizare a asistenței sociale creștine în Eparhie, comisiunea organizatoare prin raportul său propune, iar

Adunarea eparhială autoriză Consiliul eparhial, ca să-și pună cât mai degrabă în lucrare proiectul, îngrijând de o rațională reorganizare în emporiile eparhiei. Acest plan de organizare a asistenței sociale creștine se va tipări între anexele actelor și desbaterilor Adunării eparhiale (Anexa G)

22. În legătură cu pct. VI din raportul general plenar Nr. 3529/1937 și cu raportul special Nr. 344/1937 ale Consiliului eparhial, cu privire la înființarea episcopiei din Timișoara și având în vedere actul de opoziție cu Nr. 344/1937 adresat I. P. Sf. Sale Părintelui Patriarh în numele Eparhiei Aradului, comisiunea organizatoare prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială, după lămuririle date de P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, cere ca înființarea în viitor a unei episcopii, la Timișoara, să se facă cu observarea dispozițiilor articolului 3 din Legea și art. 9 lit. g, din Statutul pentru organizarea Bisericii ort române și prin o nouă arondare a eparhiilor din Mitropolia noastră.

23. În interesul ordinei de serviciu, comisiunea organizatoare, prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială declară de obligatoriu jurământul oficios pentru slujbașii așezămintelor Eparhiei, atât pentru actualii, cât și pentru cei viitori.

24. Cu referire la responsabilitatea materială a secției economice, prevăzută în art. 26

al Regulamentului episcopesc și având în vedere, că la unele așezăminte eparhiale (tipografie, librărie, internate eparhiale) s'au creat organe speciale intermediare, cum sunt comisiile și comitetele instituite, comisiunea organizatoare, prin raportul ei, propune, iar Adunarea eparhială, — după ce la acest obiect iau cuvântul d-nii: Dr. T. Botis, Dr. I. Suciș, A. Crișan, Dr. I. Ursu și Dr. Gh. Ciuhandu, — precizează, că

existența respectivelor organe intermediare și auxiliare nu reduce întru nimic dreptul și obligațiunea de control a Consiliului eparhial și mai ales a consilierului-referent al secției economice, ci tocmai din potrivă, i-se impune datorica de a face inspecțiile și controlurile la așezămintele din chestiune.

25. Comisiunea economică, prin raportorul Dr. P. Cioban, referență asupra raportului general Nr. 3491/1937 al Consiliului eparhial despre gestiunea secțiunii economice a Consiliului eparhial pe anul 1936 și propune, iar

Adunarea eparhială hotărăște: Raportul fiind tipărit și distribuit membrilor Adunării Eparhiale, se consideră citit; se la în general la cunoștință și se va tipări între anexele și desbaterile Adunării eparhiale (Anexa D.)

26. Intrându-se în desbaterea specială a aceluiași raport al Consiliului eparhial Nr. 3491/1937, pct. 2 privitor la administrarea fondurilor și fundațiilor eparhiale, comisiunea economică prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială aprobă descrierile din valoarea averilor mobile, sub titlul reduceri, datorii, sau pretenziuni restante — nelincasabile a diferitelor fonduri și fundațiuni, cu excepția depunerii la Banca „Gloria” din Lipova în suma de 28.533 Lei delă fondul preoțesc, care, depunere urmează a fi administrată și mai departe până la alte dispozițiuni.

27. În legătură cu pct. 3 din raportul Consiliului eparhial Nr. 3491/1937, referitor la fondurile milelor din parohii pentru ajutorarea săracilor, acelaș raportor, în numele comisiei economice propune, iar

Adunarea eparhială la la cunoștință starea fondurilor cu finea anului 1936, în suma de Lei 803. 583.

28. Referitor la pct. 4 din acelaș raport Nr. 3491/1937 al Consiliului eparhial, privind cenzurarea bugetelor din parohii, acelaș raportor propune în numele comisiei economice, iar

Adunarea eparhială hotărăște: se la la cunoștință raportul despre cenzurarea bugetelor parohiale pe anul 1936, din care se constată, că din 481 bugete au fost cenzurate și aprobate 480 bugete.

29. Cu privire la pct. 5 din raportul Nr. 3491/1937 al Consiliului eparhial, secția eco-

nomică, privind cenzurarea socioților parohiale pe anul 1936, comisia economică, prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială ia cunoștință, că din 567 socioți parohiale au fost cenzurate și aprobate 485, rămânând cu finea anului 1936 restante 82; și invită Consiliul eparhial să ia măsurile trebuitoare, ca în viitor nici o parohie să nu mai rămână în restanță cu socioțile; față de ce neglijenți să se aplice cele mai severe sancțiuni.

30. Privitor la pct. 6 din raportul Consiliului eparhial Nr. 3491/1937, privind starea fondurilor și fundațiilor bisericești din parohii, Comisiunea economică, prin acelaș raportor propune, iar Adunarea eparhială hotărăște:

se ia la cunoștință raportul despre starea fondurilor și fundațiilor bisericești din parohiile Eparhiei, din care rezultă că aceste fonduri la finea anului 1936 dau suma de 11.863.980 Lei.

31. Cu referire la pct. 7 din acelaș raport al Consiliului eparhial Nr. 3491/1937, privind datele statistice despre averile imobile și mobile bisericești culturale și fundamentale ale parohiilor din eparhie, acelaș raportor propune, în numele comisiunii economice, iar adunarea eparhială hotărăște:

se iau la cunoștință datele statistice sumare despre averile imobile și mobile bisericești, culturale și fundamentale ale parohiilor din Eparhie, din cari rezultă că la finea anului 1936 parohiile dispun de biserici, case parohiale, edificiul de școli confesionale, case pentru alte scopuri, pământuri bisericești, școlare, culturale, fundaționale, alte imobile bisericești, școlare și fundamentale, mobilier bisericesc, școlar, cultural, capitaluri și fonduri bisericești, școlare și fundamentale în valoare totală de Lei 228.874.328.

32. Referitor la pct. 8 din acelaș raport Nr. 3491/1937 al Consiliului eparhial privind fondurile de bucate ale parohiilor din Eparhie, acelaș raportor propune în numele comisiunii economice, iar Adunarea eparhială hotărăște:

se iau la cunoștință datele despre fondurile de bucate ale parohiilor din Eparhie.

33. Referitor la raportul special ad. Nr. 3491/1937 al Consiliului eparhial privitor la administrarea fondurilor și fundațiilor eparhiale, comisiunea economică prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială ia la cunoștință raportul cu aprobare și dă Consiliului eparhial descărcarea cuvenită. Cât privește fondul diecezan de ajutoare și pensii, după lămuririle date de P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, Adunarea eparhială să solicite din nou dela Stat desdaunarea cuvenită pentru daunele cauzate fondului prin exproprierea celor 2074 jughere pământ, proprietatea acestui fond.

34. Acelaș raportor prezintă bugetul Consiliului eparhial din Arad pe anul 1937/1938

prezentat Adunării eparhiale cu raportul Consiliului eparhial N. 2964/1937, cu propunere de aprobare, iar Adunarea eparhială

il aprobă cu venitul de 1.555.208 Lei și cheltuielile de Lei 1.551.208.

35. Referitor la raportul special al Consiliului eparhial Nr. 7105/1936, referitor la verificarea gestiunii economice a Mănăstirii H.-Bodrog pe anii 1933, 1934 și până la 15 Aprilie 1935, comisiunea economică, prin acelaș raportor prezintă raportul și propunerile comisiunii de verificare, iar Adunarea eparhială hotărăște:

nu intră în discuția acestui raport, până nu primește reflexiile P. Sf. Sale Părintelui Episcop misionar Policarp P. Morușca, fostul egumen al Sf. Mănăstirii H.-Bodrog, căruia i-se vor trimite toate procesele verbale și rapoartele din chestie.

36. Cu privire la raportul special Nr. 3488/1937 al Consiliului eparhial referitor la vânzarea casei fundației dr. T. Mera din Șiria, comisia economică, prin acelaș raportor al ei propune, iar Adunarea eparhială

aprobă vânzarea casei după obținerea aprobării dela Ministerul Cultelor. Vânzarea se va face prin licitație publică și cu respectarea dispozițiilor regulamentare,

37. Referitor la raportul special al Consiliului eparhial Nr. 3439/1937 asupra socioților Mănăstirii H.-Bodrog de pe anul 1936, comisiunea economică, prin acelaș raportor propune, iar

Adunarea eparhială invită Consiliul eparhial a stabili printr'o anchetă, toate pagubele vizate în acel raport.

38. Privitor la raportul special Nr. 530/1937 al Consiliului eparhial, prin care se prezintă bugetul academiei teologice pe anul școlar 1936/37, comisia economică prin raportul său propune, iar

Adunarea eparhială il aprobă.

39. Comisia economică, prin raportul său, prezintă raportul special al Consiliului eparhial Nr. 2641/1937 în chestiunea fundației Dr. Petre Țegle, iar adunarea eparhială, după ce la acest obiect iau cuvântul Dr. Gh. Ciuhandu și Dr. C. Iancu, hotărăște ca

averea fundațională să se împartă în conformitate cu literile fundaționale și jumătate din avere să se predea Episcopiei ort. rom. Oradea iar cealaltă jumătate, care compete înființării episcopii în Timișoara, să fie administrată de către Episcopia Aradului, până la inactivarea Episcopiei din Timișoara, lăsându-se la buna chibzuință a Consiliului eparhial din Arad să împartă cele 8 premii, pentru Banat, acelor 8 învățători, cari vor publica scrieri religioase pentru tineret, ori muzică religioasă popularizată!

40. Președintele Adunării Eparhiale, P. Sf. Sa părintele Episcop Andrei, ridică ședința la orele 19 și 45 minute și fixează termenul proximei ședințe pe 10 Maiu, orele 17 d. m.

Președinte: Secretar:
(ss) † Andrei (ss) Sava Tr. Seculin
Episcop.

Acest proces verbal s'a citit și verificat în ședința comisiunii de verificare a Adunării Eparhiale ținută la 25 Maiu 1937.

(ss) Mihai Păcățian (ss) Arhim. Dr. Iustin I. Suciu
(ss) Dr. Ioan Ursu (ss) Dr. Iustin M. rșleu
(ss) Dr. Ioan Drincu (ss) Dr. Emil Velciu
(ss) Dr. Nicolae Popovici (ss) Dumitru Muscan
(ss) Dr. Pavel Silartău

Programul

pelinajelor la Mănăstirea H.-Bodrog începe cu praznicul Schimbării la față, continuându-se la Adormirea Maicii Domnului.

PROGRAMUL MISIUNILOR:

Joi, în 5 August 1937: ziua premergătoare praznicului Schimbării la față:

La orele 3 d. m. Vecernie cu alocuție despre deschiderea mistunilor religioase.

La orele 4 d. m. Maslu și spovedanii.

La orele 6 d. m. Drumul Crucii cu 14 stări și alocuții, apoi rugăciune la mormântul P. P. Sf. Episcopi de pie memorie Iosif și Grigorie, Arhimandrit Hamsea.

La orele 8¹/₂ Priveghiere.

La orele 10 seara: Viața lui Iisus cu proiecțiuni și concert religios

Vineri în 6 August 1937:

La orele 3 dimineața: Sf. Liturghie și cuminecarea celor mărturisiiți.

La orele 5 și ¹/₂ dimineața: Maslu.

La orele 9: Sf. Liturghie.

Stropirea cu aghiasmă a pelerinilor și praporilor, Sâmbătă în 14 August 1937, ziua premergătoare praznicului Adormirii Maicii Domnului.

La orele 3 d. m. Vecernie

La orele 4. d. m. Maslu și spovedanii.

La orele 6 d. m. Drumul Crucii cu 14 stări și alocuții, apoi rugăciune la mormântul P. P. Sf. Episcopi de pie memorie Iosif și Grigorie, Arhimandrit Hamsea.

La orele 8 și ¹/₂ Priveghiere.

La orele 10 seara: Viața lui Iisus cu proiecțiuni și concert religios

Duminică, în 15 August 1937.

La orele 3 dimineața: Sf. Liturghie și Cuminecarea celor mărturisiiți.

La orele 5 și ¹/₂ dimineața: Maslu.

La orele 9, Sf. Liturghie.

Stropirea cu aghiasmă a pelerinilor și praporilor

OBSERVAȚIUNI.

Cucericii părinți sunt stăruiților rugați, ca pe pelerini, în cât se poate, să-i mărturisească acasă rămânând ca la Mănăstire, să se împărtășească cu Sf. Cuminecătură.

Grupurile de pelerini vor fi primite de preoții designați, la locurile designate și vor fi conduși în curtea

Mănăstirii unde, după încunjurarea Sf. biserici, se vor posta în fața icoanei Maicii Domnului, unde preotul conducător al pelerinilor (înțelegându-se preotul ori de acasă) va citi o rugăciune de mulțumire către Maica Domnului, pentru buna sosire și ajutor.

Primirea pelerinilor se va face fără cuvântări.

Preoții conducători ai pelerinilor să anunțe sosirea Administratorului Mănăstirii, sau încredințatului acestuia.

C. Părinți ai satelor sunt rugați să pregătească pe pelerini, ca să aibă atitudine cuvioasă în preajma Mănăstirii, păstrând ordinea și respectând bunul Mănăstirii.

Pelerinii vor fi adăpostiți în cele două pavilloane construite în acest scop.

Trenurile circulă astfel:

Arad—Bodrog:

Pleacă din Arad:	Sosește la Bodrog:
7:40	8:09
12:37	13:15
17:48	18:15

Bodrog—Arad:

Pleacă din Bodrog:	Sosește la Arad:
6:38	7:07
13:37	14:05
20:18	20:53

Programa

Pelerinajelor la Sfânta Biserică ort. română din Lipova-Banat, în zilele de 14 și 15 August.

I. În ziua de 14 August:

1. La 6¹/₂ ore dimineața Utrenia după care urmează mărturisirea și împărtășirea pelerinilor, rugăciuni, și slujbe pentru trebuințele sufletești; apoi Sf. Maslu la 11 ore cu predică — 2. La 4 ore d. m. Vecernia praznicului, mărturisire și alle slujbe. — 3. La 8 ore seara Privegherea praznicului cu încunjurare și predică.

II. În ziua Praznicului:

1. La 5 ore dimineața mărturisire, cuminecare, rugăciuni și slujbe pentru trebuințele sufletești ale pelerinilor. La 8 ore Sf. Maslu cu alocuție. — 2. La 9¹/₂ Sf. Liturghie în Sobor cu predică. — 3. La 2 ore d. m. Vecernie cu rugăciune pentru cei ce călătoresc.

Observațiuni: Pelerinii vor fi primiți de preoții locali, iar după încunjurarea Sf. biserici preotul conducător al pelerinilor va citi la Icoana Maicii Domnului o rugăciune de mulțumire pentru buna sosire. — Preoții conducători ai pelerinilor sunt rugați să anunțe sosirea și numărul aproximativ al credincioșilor, oficiului parohial ort. rom. Lipova pentru a se putea lua demersuri de încarțiruire, Pelerinii vor fi adăpostiți în sala de gimnastică a gimnaziului mixt de stat, la internatul Școlii sup. de comerț din loc, precum și la credincioșii din oraș.

Nr. 4841/1937.

Comunicat

Vinându-ne la cunoștință, că în unele parohii, la ședințele Consiliului parohial au obiceiul să participe și membri de ai Adunării parohiale, cari conturbă lucrările Consiliului parohial,

Disponem, că la ședințele Consiliului parohial pot participa numai membrii Consiliului parohial și epitropii.

Membrii Adunării parohiale nu pot participa la aceste ședințe.

Arad, din șed. Consiliului eparh. dela 6 Iulie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad

Nr. 4847/1937

Comunicat

Ministerul Cultelor cu adresa Nr. 10739/2059/1937 — sesizat de Comisiunea Monumentelor Istorice — cere a se dispune să nu se mai construiască biserici noi, în vecinătatea celor vechi — monumente istorice — decât numai cu îndatorirea, ca cele vechi să fie reparate și ținute în bună stare, iar nu dărâmate.

Ceeace comunicăm spre strictă conformare.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 6 Iulie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad

Nr. 4560/1937

Comunicat

Consiliul Central Bisericesc, cu adresa Nr. 5913/1937 Ne comunică, că în 4 Iunie a. c s'a ținut ședința plenară a comitetului Central pentru organizarea muncii de folos obștesc, arătând ce lucrări s'au făcut până acum. în special de tineretul premilitar.

Aceiaș Consiliu Central Bisericesc, cu adresa Nr. 6123/1937 Ne înaintază tabloul localităților în care vor lucra aceste tabere în concentrarea dela 10 Iulie — 10 Septembrie a. c., din care se constată că între aceste localități e luat și Municipiul Timișoara.

Invităm oficiile protopopești să ne desemneze dintre preoți, persoanele care să facă parte din comitetele pentru organizarea și executarea muncii de folos obștesc.

Totodată invităm pe Cucernicii preoți să colaboreze armonice cu taberele pentru muncă de folos obștesc, dând tot concursul, ca aceste lucrări să aibă rezultatul dorit.

Arad, din șed. Consiliului eparh. dela 6 Iulie 1937.

*† Andrei
Episcop*

Concurs

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din comuna Igrîș, județul Timiș-Torontal, rămasă vacantă în urma decedării preotului Virgil Negru, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”, conform deciziei Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 4512/1937.

Venitele împreunate cu acest post de paroh sunt următoarele:

1. Una sesiune parohială în extensiunea ei de azi de 39 jughere și 1341 □.
2. O grădină intravilană de 1041 □.
3. Birul parohial (susceptut din oficiu).
4. Stolele legale.
5. Salarul preoțesc dela stat pentru care parohia nu ia nici o răspundere.
6. Dna văduvă preoteasă Cornelia Negru are dreptul la jumătate din toate venitele parohiei până la 7 Aprilie 1938.

Alesul preot este obligat a plăti toate dările după beneficiul său preoțesc, a predica în sf. biserică și a catehiza la școlălele din această comună. De locuință

se va îngriji preotul ales.

Parohia este de cl. I deci dela concurenți se cere cvalificațiune de clasa primă rurală.

Ceice doresc a concura la această parohie se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică din Igrîș, pentru a-și arăta destoinicia în cele rituale și oratorie, conform Art. 33 din Regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs cu actele justificatoare adreseate consiliului parohial din Igrîș se vor înainta în termenul concursului, of. protopopesc ort. român din Comloșul-mare, având fiecare concurent a cere în prealabil autorizația Prea Sfințitului Episcop eparhial, spre a putea concura.

Din ședința consiliului parohial ort. român din Igrîș dela 13 Iunie 1937.

Grigorie Vancu

Vasile Dălan

președintele cons. parohial. secretarul cons. parohial.

în conțelegere cu mine,

Dr. Ștefan Clorolanu protopop.

Nr. 4815/1937

Publicațiune de Concurs

Biserica Antim din București, monument istoric și ctitorie a nemuritorului mitropolit Antim Ivireanu, repusă prin hotărârea Sf. Sinod în situațiunea ei istorică de Mănăstire călugărească, având nevoie de personal slujitor, — Arhiepiscopia Bucureștilor publică concurs cu termen de 20 zile pentru ocuparea locului de:

1. Preot ieromonah, care pe lângă slujba bisericască să împlinească și rolul de conducător al Mănăstirii.

Mănăstirea este înzestrată cu pădure, personalul slujitor primește plată dela Stat, conform normelor de salarizare în vigoare și pe lângă salariu beneficiază și de locuință în chiliile Mănăstirei.

Doritorii de a ocupa acest loc, trebuie să fie călugări, doctori sau licențiați în teologie și cari îndeplinesc condițiunile canonice și legale.

Concurenții trebuie să aibă situația militară în regulă și bune referințe din partea chiriarhiilor respective asupra antecedentelor și a purtării lor.

Cererile însoțite de diplomele de studii, certificat de sănătate și de toate celelalte acte mai sus menționate se vor trimite Arhiepiscopiei Bucureștilor în termenul prevăzut în publicațiunea de față.

Arad, 30 Iunie 1937.

Licitație

Se publică licitație pentru construirea turnului la biserica din Andrei Șaguna gara Gheorghe Pop de Băsești, care se va ținea în ziua de 8 Aug. 1937 ora 4 d. m. la oficiul parohial ort. rom. cu oferte închise precum și orală:

Prețul de strigare este de Lei: 93.000

Planul și devizul de spese a lucrărilor se poate vedea în fiecare zi la oficiul parohial.

Concurenții vor depune înainte de licitațiune vadiu de 10% din prețul de strigare.

Consiliul parohial își rezervă dreptul a încredința lucrările aceluia, în care va avea mai multă încredere, fără considerare la rezultatul licitației.

Consiliul parohial